

El secret de la tieta Cunegunda

Josep M. Riu Margalef

Rústic Passanau rebé la prejubiliació com una benedicció del cel. Per fi es veia alliberat del càstig diari d'haver de treballar en una feina que considerava altament embrutidora. Ara, podria fer la seva la resta dels seus dies: el temps lliure de què no havia disposat

en la vida laboral activa, el dedicaria per complet a realitzar aquells projectes que li ballaven pel cap feia anys i que havia anat aparcant per quan arribés aquest gran moment. En primer lloc, donaria satisfacció a una mena de necessitat vital covada des de molt

jove: fer l'arbre genealògic de la nissaga Passanau. Dit i fet. Per començar, es va fixar com a objectiu recollir tota la informació possible sobre els seus ascendents a través de la documentació familiar que havia anat aplegant al llarg dels anys (capítols matrimonials, cartes, cèdules personals, escriptures de compra-venda...). Però la recerca no va donar el fruit desitjat. Tota aquella paperassa, malgrat repassar-la diverses vegades de dalt a baix, no contenia ni una sola paraula que refermés documentalment l'existència del seu rebesavi, el membre de la prosòpia en qui, precisament, pensava situar la soca de l'arbre genealògic. En vista d'això, el Rústic va pensar que potser l'objectiu que s'havia marcat era massa ambiciós i que, a la soca, en comptes de situar-hi el rebesavi, seria més factible posar-hi el besavi. No obstant, s'hi va repensar: que el pare del seu besavi fos una incògnita, el neguitejava, i va decidir esbrinar-ne la identitat.

El Rústic donava per segur — perquè així ho havia sentit a dir sempre al seu pare — que els Passanau eren originaris del poble de Vilafarta de la Marquesa. Així és que se n'hi va anar a indagar la identitat dels seus antecessors. Però la recerca, tant a l'arxiu municipal com al parroquial, fou del tot estèril. És més, al poble, el cognom Passanau no els sonava de res. A causa d'aquesta misteriosa llacuna, el Rústic se'n va anar de Vilafarta de la Marquesa molt intrigat i, al mateix temps, decidit a donar, si calia, la volta al món per tal d'esbrinar d'on dimonis venien els Passanau. Carretera enllà, però —com si es tractés d'una revelació—, li vingué a la memòria la tieta Cunegunda, la germana petita del seu pare. “Com és que no hi has pensat abans?”, s'autorecriminà. L'oblit, tanmateix, tenia una justificació: la manca total de contacte que hi havia hagut entre ella i la resta de la família d'ençà que, als vint-i-tres anys, se'n va anar de casa en circumstàncies mai no aclarides.

La tieta Cunegunda, si és que encara vivia, per edat i perquè pos-

“Font: Internet”

siblement havia conegut en persona els besavis paterns del Rústic (i avis d'ella), era l'únic membre de la família Passanau que podia, sinó desfer, sí almenys, aportar una mica de llum al vuit genealògic descobert pel nebot. Per això, ara, la seva prioritat era localitzar-la. Com que la recerca que pretenia dur a terme implicava desplaçar-se a Roma, ciutat on residia la tieta (si més no la darrera vegada que la família n'havia tingut notícies), a la tardor, aprofitant que en temporada baixa els serveis turístics són més barats, el Rústic i la seva dona, la Reparada, se n'hi van anar. Un pic instal·lats a l'hotel, van visitar el servei municipal d'estadística a mirar si la tieta figurava al padró d'habitans. I sí: Cunegunda Passanau Espasa, soltera, de 89 anys, nacionalitzada italiana l'any 1965, vivia a Roma.

Tot seguit, marit i muller es van fer dur per un taxi a l'adreça on figurava que vivia la tieta. El vehicle va parar davant d'un edifici antic rodejat per un ampli jardí, on una magnòlia hi destacava per la seva frondositat. Enganxada a la tanca de barrots de ferro rematats amb punta de llança que aïllava l'immoble del carrer, hi havia una placa de llautó que resava: "Residència Geriàtrica Turris Eburnea". I just a sota, amb lletra més petita: "Centre Psiquiàtric".

—És aquí —digué el taxista als passatgers.

Marit i muller van vaixar del taxi. Amb cert desassossec pel contingut de la placa, van creuar el jardí i van entrar a l'edifici. El Rústic es va adreçar a una noia que atenia el públic des del darrer d'un petit taulell situat al vestíbul i va demanar-li per Cunegunda Passanau Espasa.

—Un moment, siusplau —digué la noia, al temps que consultava la pantalla d'ordinador que tenia davant seu. —Cunegunda, Cunegunda, Cune-gun... Ja la tinc —digué finalment.

—Miri, és que nosaltres som parents seus... Bé, de fet som els seus únics parents, i, si fos possible, ens agradaria molt veure-la i parlar-hi.

—Donada la "situació" dels nostres interns, primer n'hauran de concretar l'entrevista amb el Dr. Gordinni, el nostre director —puntualitzà la noia. I, tot seguit, per l'interfono, va demanar a algú si el Dr. Gordinni podia rebre els parents de la interna de la 48. La resposta fou afirmativa, i així ho va comunicar als visitants:

—El Dr. Gordinni els espera. Pugin a la primera planta i, al passadís de la

dreta, ja veuran una porta amb el rètol de "Direcció".

El Dr. Gordinni, tenint en compte que la "signorina Cunegunda", en gairebé quinze anys d'internament, mai no havia estat visitada per cap familiar, es va voler assegurar de quines eren, realment, les intencions dels seus nebots, i va cosir el Rústic i la Reparada a preguntes: qui eren, a què es dedicaven, d'on venien, per què volien veure aquella interna... Quan estigué convençut que anaven amb bones intencions, els digué:

—Bé, no tinc cap inconvenient que la vegin, però he d'advertir-los que la seva tia pateix un trastorn mental molt greu des dels 68 anys. Els ho dic perquè el seu estat general és força lamentable, i veure-la, donades les condicions en què es troba, pot resultar una mica dur.

—No pateixi doctor, ens en fem el càrrec. Però no sap com n'és d'important per a nosaltres, poder-hi contactar —insistí el Rústic.

—Veure-la, sí. Ara, parlar-hi, ho veig més difícil. Pensin que està sumida en un deliri permanent de transformació. Es creu que és un ésser d'un altre món

—concretà el director del centre.

—Què vol dir, doctor? —preguntà la Reparada, encuriosida i esborronada alhora.

—Doncs, que està convençuda que és una extraterrestre, i només emet paraules i sons inconnexes i sense sentit. Fixint-se com n'és de profunda, aquesta obsessió, que fins i tot l'afecta morfològicament...

—Morfològicament? Què ens està dient? —féu el Rústic, estranyat.

—Els ho explico: com podran comprovar quan la vegin, el seu aspecte físic, i perdonin la comparança, és ben bé el d'un ésser de ciència-ficció.

—Ostres, que fort! —exclamà el Rústic entre sorprès i horroritzat.

—Verge Santíssima dels Set Dolors! —intercedí la Reparada compassivament.

—Bé, ara ja saben amb què es trobaran. Si encara insisteixen a veure-la, caldrà que s'esperin un mica perquè abans cal preparar-la.

—Faci, faci, doctor —assentí el Rústic.

L'espera es féu un mica llarga. Però, finalment, una zeladora els avisà que la seva parenta ja estava a punt (és a dir, convenientment sedada). Tot seguit, els acompanyà fins a l'habitació de la tieta, es tragué una clau de la butaca, n'obrí la porta i digué:

—Passin.

La cambra era més aviat petita i la il·luminació procedia d'una finestra amb reixa exterior. Al costat del llit, asseguda en una butaca d'escai, hi havia una anciana, immòbil i amb la mirada perduda en l'infinit del blau cel de les quatre parets de l'habitació.

"Aquesta no és la tieta Cunegunda", va pensar el Rústic, que s'hi havia atansat per veure-la millor. Però quan anava a comunicar el seu dubte a la zeladora, va descobrir que la dona de mirada perduda, al dit del cor, hi duia un anell idèntic a un que tenia ell i que havia sigut del seu pare. Si no hagués estat per la coincidència d'anells, el Rústic no hauria dit mai que la tieta Cunegunda que va conèixer de petit —alta, rossa, esvelta i plena de vitalitat— era la dona de la butaca: disminuïda, completament calba, amb uns ulls, un nas i una boca que no eren sinó un conjunt de ranures i d'orificis dibuixats en una cara sense perfils de cara. Amb aquell horrible cap en forma de meló. Aquelles orelles desproporcionades i punxegudes. I, sobretot, aquelles carns pansides de color oliva tirant a fosc.

El Rústic, amb el cor en un puny, es va agenollar al costat de la tieta Cunegunda —o del que en quedava— per fer-li un petó i donar-se a conèixer.

—Tieta, que sap qui soc? Que em coneix? Soc el Rústic, el fill petit del seu germà Benvingut —digué l'home, amb veu tremolosa.

—És inútil —sentencià la zeladora—, no s'adona de res.

Al nebot se li van ennuvol·lar els ulls amb llàgrimes de tendresa. I quan ja anava a aixecar-se del costat de la butaca, la tieta, amb un fil de veu gairebé inaudible, va deixar escapar una mena de sonsònia entretallada i plena d'angoixa:

—Lirelem-nagonis-litcagral-muilav... Lirelem-nagonis-litcagral-muilav... Lirelem-nagonis-litcagral-muilav... —I a continuació, caigué novament en un silenci profund.

—Què ha dit? —preguntà la Reparada, tota trasbalsada, a la zeladora.

—Coses sense sentit... Pensi que l'estat mental d'aquesta senyora és caòtic —assegurà la interpel·lada.

El Rústic, abans de sortir de l'habitació, s'acomiadà de la tieta mussitant-li a cau d'orella:

—Erueverra, ateit!

El viatge no havia sigut balder: per fi disposava de la informació que li faltava.